

OPONENTSKÝ POSUDOK NA HABILITAČNÚ PRÁCU

Autorka: PhDr. Dominika Temiaková, PhD.

Názov habilitačnej práce: „Vzdelávanie žien v penitenciárnych podmienkach“

Rozsah práce: 116 strán

1. Aktuálnosť a relevantnosť zvolenej témy

Predložená habilitačná práca doktorky Dominiky Temiakovej sa orientuje na oblasť vzdelávania odsúdených žien v penitenciárnych podmienkach. Predmet záujmu habilitačnej práce a jej zameranie považujem za spoločensky veľmi aktuálny a významný, keďže ide o novú problematiku, ktorá je v takomto zameraní v slovenskej pedagogickej a andragogickej literatúre nedostatočne rozpracovaná v teoretickej, ale najmä v empirickej rovine a preto ju považujem prínosnú pre teóriu i prax pedagogiky a andragogiky.

2. Stanovisko k teoretickej časti práce

Teoretická analýza riešenej problematiky je koncipovaná v 3 hlavných kapitolách a viacerých podkapitolách, ktoré predstavujú logické vyústenie do empirickej časti habilitačnej práce. Autorka tu využíva bohatú odbornú literatúru domácej i zahraničnej proveniencie, práca s ktorou je korektná a je v súlade s vedeckou etikou i bibliografickou normou.

V prvej kapitole habilitantka uvádza viaceré štatistické prehľady o počte odsúdených žien v národnom i medzinárodnom porovnaní, pričom poukazuje na trend rastu odsúdených žien v slovenských väzniciach. Autorka následne hodnotí výsledky štatistických údajov z aspektu viacerých premenných (vek, vzdelanie,..), zároveň poukazuje na absenciu stredoškolského vzdelania a nedostatočnú pracovnú kvalifikáciu u odsúdených žien. Práve tu sa vytvára priestor a kladie akcent na vzdelávanie odsúdených.

V druhej kapitole habilitantka približuje a analyzuje príčiny vzniku kriminality v kontexte vývoja jednotlivých teórií kriminality s akcentom na ich rodovú podmienenosť. Poznanie teoretického konceptu príčin kriminality nielen u žien predstavuje relevantný faktor pre nastavenie a koncipovanie preventívnych či reedukačných opatrení. V rámci operacionalizácie konceptu trestu a trestania, venuje habilitantka pozornosť jednotlivým teóriám trestania so zreteľom na vybrané skupiny odsúdených žien a ich špecifickým potrebám. Autorka taktiež poukazuje na trendy vo vzdelávaní odsúdených a prináša príklady dobrej praxe v oblasti resocializačných a edukačných programov v medzinárodnom kontexte. Vyústením teoretickej analýzy riešenej problematiky je aj kritická reflexia edukácie odsúdených žien v penitenciárnych podmienkach, kde sama autorka konštatuje, že mnohé štatistické prehľady

nezohľadňujú rodové špecifiká vo vzdelávaní odsúdených. Rodovo diferencované sú len údaje o celkovom počte odsúdených, ich zložení podľa stupňov stráženia, veku, či ďalších demografických premenných. Kvalita teoretickej analýzy riešenej problematiky je adekvátna. Habilitantka primerane analyzuje a komparuje jednotlivé teoretické koncepty, uvádzané výsledky výskumov dokázala vhodne syntetizovať a poukázala na ich vzájomne súvislosti. Spracovaná teoretická analýza riešenej problematiky v predkladanej habilitačnej práci predstavuje dobré východisko pre identifikáciu premenných a voľbu výskumnej stratégie.

3. Stanovisko k empirickej časti práce

Dizajn výskumu spočíva v kvantitatívnej stratégii, ktorú habilitantka špecifikovala v štyroch oblastiach svojho výskumného šetrenia (hodnotové preferencie odsúdených žien, hodnotenie dosiahnutého vzdelania, možnosti zamestnávania, proces vzdelávania a učenia sa, faktory, ktoré ho determinujú). Cieľ výskumu je vhodne koncipovaný a je vymedzený výskumnými otázkami deskriptívneho a relačného charakteru. Výskumné zámery napĺňala habilitantka dotazníkom vlastnej konštrukcie (25 položkový), ktorý bol distribuovaný osobne prostredníctvom zamestnancov ústavu. Výskumný súbor tvorilo 186 respondentiek – odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody v Nitre.

Jedným z cieľov výskumu, ktorý si habilitantka stanovila bolo zistiť motivačné faktory, ktoré predikujú vzdelávanie odsúdených, ako aj ich vzdelávacie preferencie. Z výpovedí respondentiek vyplýva, že u odsúdených dominovali najmä faktory vnútornej povahy (ako napr. sebazdokonaľovanie, zaradenie sa do spoločnosti,..), čo je pozitívne zistenie. Čím si habilitantka vysvetľuje túto skutočnosť, ale aj odlišné výsledky výskumu pri podobne koncipovanom výskumnom šetrení u M. Šauerovej (z roku 2013, kde prevažovali najmä faktory vonkajšej motivácie). Zaujímavými zistením bolo aj využívanie väzenskej knižnice u odsúdených vo vzťahu k vybraným premenným (ako napr. dosiahnuté vzdelanie, dĺžka trestu, či vek). Habilitantka zaznamenala štatistickú významnú závislosť v kontexte využívania knižnice a dĺžkou trestu u odsúdených, pritom najvýraznejšia distribúcia dát bola zaznamenaná u odsúdených s najkratšou dĺžkou trestu. Čím si to habilitantka vysvetľuje? V súvislosti s motiváciou k vzdelávaniu je relevantné venovať pozornosť bariéram, ktoré minimalizujú či znemožňujú odsúdeným zúčastňovať sa na vzdelávaní. Čo považuje habilitantka za najčastejšie bariéry vo vzdelávaní odsúdených?

Konštatujem, že habilitantke sa podarilo naplniť formulované ciele a zodpovedať na výskumné otázky, ktoré si v habilitačnej práci stanovila. Analýza a interpretácia výskumných zistení je spracovaná na veľmi dobrej úrovni s použitím primeraných štatistických testov, dokumentovaná v prehľadných tabuľkách a grafoch. Autorka preukázala primeranú

metodologickú i odbornú erudíciu s veľmi dobrou úrovňou kauzálnej analýzy, adekvátnej interpretácie a konfrontácie empirických zistení.

Diskusia je súčasťou výsledkov výskumu a predstavuje korektnú konfrontáciu vlastných názorov podloženú relevantnými výskumami na Slovensku i v zahraničí. V závere autorka vhodne poukazuje na limity realizovaného výskumu a uvádza niekoľko inšpiratívnych námetov pre nové výskumné témy a ich zameranie. Habilitantka vzhľadom na výskumné zameranie mohla doplniť aj odporúčania pre prax. Celkovo považujem predloženú habilitačnú prácu za originálnu, prínosnú a z hľadiska otvárajúcich sa problémov v edukácii odsúdených žien za veľmi inšpiratívnu.

4. Otázky k obhajobe

- 1. Ako vníma habilitantka vývoj penologického výskumu na Slovensku v porovnaní s inými krajinami napr. V4?**
- 2. Aké princípy a východiská sú zdôrazňované pri koncipovaní resocializačných a vzdelávacích programoch pre odsúdených?**

5. Záverečné hodnotenie habilitačnej práce

Habilitačnú prácu PhDr. Dominiky Temiakovej, PhD. pod názvom „*Vzdelávanie žien v penitenciárnych podmienkach*“ hodnotím pozitívne po stránke odbornej, gramaticko-štylistickej i formálnej a preto:

odporúčam habilitačnú prácu k obhajobe a po jej úspešnom obhájení odporúčam habilitantke udeliť vedecko-pedagogický titul docent v odbore pedagogika.

V Banskej Bystrici 4.10. 2021

doc. PhDr. Miriam Niklová, PhD.

oponentka